

עין משפט
גרי מצוה

כא:

לפני אידיהן פרק ראשון עבודה זרה

מסורת הש"ס

- (א) וחספתה סביב ע"ש,
- (ב) ונכסיה: איתמה,
- (ג) וחספתה סם ע"ש,
- (ד) מהרש"א מוקף זה ועי'
לחס סתרים (ס) מהרש"א
מ"ו (ז) זיל מלאמהו רש"י,

ק"א א ב ג ח טי ט"ז
מל' שנת הלכה
ז' טו טמנ לאין סה
טור שרע ארית טמן רמנ
ספוק א ונרנ אלמפ עד:
שנת ספ"ד תל' טז:

רבינו תנאל

לא לבית דירה אמרי
ספני שפכנים לחובה
האבות כוכבים וכתיב
לא תבית תועבה וכו'
וחך ביוק ספלל דאימרי
דוכחא דאין משכירין
להם בתים: וחספתה כו'
מאי דאי ר' יוסי האבט
אף כהן עצמה משכירין
להן בתים: כתיב לא
ישכיר (עצמו) (ול) לא
כרחן מפני שנקראה על
שמו ועוד כוכבים עושה
בה מלאכה בשבתות
וימים טובים ושורו
לעבוד כוכבים אמרי שרי
דקמרי איתרו רזו ליה
דעבדי מלאכה בשדה של
ישאל אמרי אריסותא
קעבד ופדני ורחימי
נמי אמרי אריסותא קא
עבדי. נימא כמתין
נמי הכי אמרי מתין
לאריסותא לא עבדי:

לארץ יפטר מן המזוהה הא אמר בפי' התכלת (מנחת דף מד. וס) השוכר בית בחו"ל כל ל' יום פטורה מן המזוהה מכאן ואילך חייבת והטעם כדפירשית לעיל שסוברים העולם שהיא שלו משמע דאם היא שלו חייבת מיד ועוד קשי' לרבי על הירושלמי מאותה תוספתא שכתבתי לעיל דקמרי רישא ז' (ואין) משכירין להם בתים ולא שדות וכרמים ואין נטמנין להם (ב) ערבות וקבלות אחד הכותים ואחד העובדי כוכבים גד"א כד"א וסבורא מוכרין בתים ומשכירין שדות ובחז"ל מוכרין אלו ואלו כאן וכאן לא ישכיר ביתו לעובד כוכבים מפני שדוה שמכנים לתומו עבודת כוכבים אלמלא אף במקום שמוטר למכור אסור להשכיר מיהו נראה לר"י הדירושלומי שהביא רבינו חיים ראה גמורה היא ומן התוספתא לא קשיא מידי דכאן וכאן קאי אלא' וסבורא וחק' מ"ק דמתני' נמי סבר הכי דאסור בתרייהו מוכרת בתים אכל בחו"ל שהמירו למכור מותר להשכיר כדאי' בירושל' ולא מטעמיה דרבינו חיים אלא הטעם מפרש הר"ר אלתנן מפני שכאמרה תורה לא תבית תועבה אל ביתך אריסא למהדר לא אסור אלא ציבת הישראל עלמא שהוא דר בחוכו בעודו דר בו ואפי' בא"י כמו גמורה שאינו חייב בה אלא ציבתו בעודו דר בו אכל השוכר בית אף בא"י פטור מן המזוהה מן התורה ורצנן הוא דגזרו שלא להשכיר לעובד

וכוכבים מפני שמכנים לתומו עבודת כוכבים והשתא דדוקא בתים הששויים לדירה אכל אינם עשויים לדירה לא גזרו ולכן התיירו להשכיר ארוות ואולרות וכו'ן דשמירת בית דירה אינו אסור אלא מדרבנן דאף בתוך אסן כן בחו"ל לארץ הקלו: **בא"י בעטא אמריסא** אריסותיה קא עבדי. הקשה רבינו יהודה מההיא דתנן בפ"ק דשבת דף י"א. וס) אמר רשב"ג ונהניו היו של בית אכל שהוא נטמנין כלים לכוכבם עובד כוכבים ג' ימים קודם השבת ופליגי אבי' דאמרי התם שמוטר עם השמש אלמלא לית ליה לרשב"ג קבלתא קבלותיה עבדי ומירך לא שסובר שהלכה כן אלא מחמיר בעלמא היה וכן פרש"י לשם אכן שוב הקשה רבינו יהודה דאי' כפרק שני דגי' (דף סז:) דקמשיב ג' דברים שהיו מחמירין בביית ר"ג ככ"ש אמאי לא קא חשיב נמי הא שהרי ר"ג דיננה הוא (א) אביו של (ב) אומרי דעביה לא אריי אלא צמדי ד"ע אכל צמדי דשבת איכא עובא ולפ"ז יחא מה שהקשה ר' אלתנן דאמאי לא קרי' ל' כרשב"ג ביהאי' דשבת דהא אמרינן (ב"ב דף קפד.) כל מקום ששנה רשב"ג במשמעיה הלכה כמותו אלא לאתריס דאי לא היה מחמיר אלא לעלמא: **אריסא** אריסותיה קא עבדי. פסק ר"ת הלכה כרשב"ג דאמר אריסא אריסותיה קא עבדי ומתוך כך התייר לישראל שנתן ביתו לעשותו בקבלות לצנות בו אפילו בשבת וק"ו נמי הוא דהשתא אריסות שדה שהלק ישראל משביח במלאכה שרי בקבלות שאין בו שבת לישראל כלל כמה שממרה נכרי לעשות קבלותיו לא כ"ש דימא קבלתא קבלותיה קעבד ועוד הביא ר"ת ראה מההיא דפ"ק דשבת (דף י"ז: וס) ד"ה אין נטמנין דשרי ב"ה ליתן כלים לכוכבם עבודת לעבדן עם השמש ואפי' מידי דפריהיא לה התם דהא היא ברימא דאית ליה בגמרא התם (דף י"ג.) דאסור ליתן נטמנין לתוך הריחים של מים אלא כדי שיטמנו מעבוד יום מוקף לה תלמודא כב"ש אכל לב"ה שרו ואע"פ שמשמעת קול ועוד תניא התם (דף י"ג.) גבי ספינה פוסק עמו ע"מ לנשות רשב"ג אומר אינו לר"ך שהעובד כוכבים לא ייח לעשות קבלותיו בשביל הישראל ולפי זה לר"ך עיון ביהאי' דפ' מי שהפק (מ"ו דף י"ג.) וס) ד"ה אמר דאמר שמואל מקבלי קבלת בתוך התחום אסור כו' אמר רב פפא אפילו חוץ לתחום נמי לא אמרן דשרי אלא היכא דליכא מתא דמקרבא להתם אכל איכא מתא דמקרבא להתם אסור פירוש לפי שיראו בני העיר ומלאכתן כשילכו לשם אמר רב ששם וכו' ליכא מתא דמקרבא נמי לא אמרן דשרי אלא בשבתות וימים טובים דלא שימי אינשי דאולי מדוכתא לרבותא פירוש אז מותר חוץ לתחום ע"י קבלות עובד כוכבים אכל בחו"ל מ דוכתא לרבותא אסור וכו' בחול גמור אלא חול המועד דבכ"ה נקט דלע"ג דלא שכיחי דאולי כולי האי אסור ולפי זה כל מה שאסור לשם אייטו באכל דוקא דבאכל החמירו יותר כדמוכח התם ברש פירקא אמר רב ששם בריה דרב אידי זאת אומרת דברים המותרים בחולו של מועד אסורין בימי אכלו ותניא כוותיה וההוא עובדא דמר וזוטרא דבנו ליה אפדנא כותיה אכלו חוץ לתחום בשבתות ובימים טובים היה ומטעם שהמירנו. עד כאן שיטת ר"ת: ור' יחאן פירש דקבלות דבית אסור והיא דוחה כל ראות ר"ת דמההיא דערות לעבדן אריסא ראה דכיון דההוא תלוש ומלאכה ציד אחרים מותר דאפילו באצילות ככה"ג שרי כמו שפורש דתניא התם (דף י"ג.) היתה מלאכתו ציד אחרים ציבתו לא יעשה ציבת אחר יעשה ויחייב נמי אינה ראה לכאן דהתם (ו) שש החטים לתוך הריחים הם נטמנים ממליהן ולא דמי לעובד כוכבים העושה מלאכה בימים ודומה כמי שישאל מנהו לו לעשות בשבת וגם לא דמי להך דשמירת שדה דשמעתין דלעולם הוא רגילות לקבל שדה באריסות למחלה לשליש ולרביע אכל צננין בית רגילות לשכור מידי יום יום והרואה אינו אומר קבלותיה עבדי אלא שכירי יום ויניחו ועוד דבירושלמי דפ"ק דשבת משמע דקביולת דבית אסור בין באכל בין בשבת והכי איתא התם אומנטי עובדי כוכבים שהיו עושים עם ישראל בתוך ביתו אסור בתוך בתייה מותר אמר ר"ש כן אלעזר כד"א בקביולת אכל בשכיר יום אסור גד"א בתלוש אכל במחומר אסור בעיר אחרת בין כך ובין כך מותר ומהו בין כך ובין כך א"ר אילא בין בתלוש בין במחומר ובכד בקביולת ר"ש כן דיסנא בשם ר' אחא אמר בשבת ובאכל ובעבודת כוכבים הלכה כר"ש כן אלעזר אלמלא פסיק הלכה כר"ש כן אלעזר דאמר בעירו במחומר דאסור אף בקביולת והוא הדין בתוך התחום ולא מבטא הנין עלמא דאסור אלא אף לפסול האבנים ולתקן הקורות ואפילו רחוק מן החומה ואפילו ציבתו של עובד כוכבים אסור כיון דלגורך מחומר הוא דהא במחומר כה"ג פליגי ופסיק הלכה כר"ש כן אלעזר דאילו לעשות הנין עלמא אפילו רצנן מודו דאסור דברשות ישראל הוא ולא שרו אף תלוש אלא ציבתו של עובד כוכבים כנון כלים לכוכבם שמתקנס ציד עובד כוכבים ואע"פ שהלכה כר"ש כן אלעזר בקביולת מ"מ באריסות שדה אין הלכה כמותו אלא כרשב"ג דהא סתם לן תנא דמתני' כוותיה והטעם מפרש דאריסא אריסותיה קא עבדי ור"ת אע"פ שהקל בקביולת החמיר על עלמא וכשננה צימו לו הניח עבדי כוכבים לנשות בשבת אף על פי שהיו עושים בקבלות והר"ם היה נוהג טעם דלהי מותר באריסות שדה דכיון שאינו נוטל מעות ששכרו אלא נוטל בגוף הקרקע דמי לזאתא אכל בקבלות דבית שנטול מעות ששכרו לא היו כשומך ואסור וזה"ל הכא דמרתך אסור דאריסותא למרתך לא עבדי אינשי דכיון שנטול מעות ששכרו ולא שייך ליתול זה בגוף המרתך אסור ולפ"ז יש להתיר להשכיר ריחים לעובד כוכבים היכא שנטול בקמח לפי חלקו ואינו נוטל מעות דהוי כמו שותפין ומסקנא דשמעתא שמעינן מהא דקבלת תלוש אינו מותר אלא בתוך ביתו של עובד כוכבים אכל במחומר אינו מותר אלא חוץ לתחום אכל חוץ לתחום אסור: **אבל** יעובד כוכבים באי שרי. תימה מאי קא דייק אלמלא נקט כותי וכו' לעובד כוכבים ו"ל דמשמע ליה מדשנך עובד כוכבים דמיייר ביה רשב"ג ומתני' ונקט כותי דוקא קמני ע"ל דס"ל דקבר דעובד כוכבים שרי מדאיירי בכותי דאי בעובד כוכבים אסור לשמעינן עובד כוכבים דלית ביה אלא חדא דנקראת על שמו וכו' כותי דאית ביה תרתי דאית ביה נמי לפני עור כדאמרינן בסמוך עוד פירש הר"ר אלתנן דייק מתתני' דשריא שדהו לעובד כוכבים וליכא מחל דפליגי ומתני' שדהו נמי דקאמר לעיל גבי מילתיה דרבן שמעון כן גמליאל אכל שדהו לעובד כוכבים שרי דללא אמלתיה דייק דהא דנקט מרתך במילתיה איכא למימר דדוקא מרתך אכל אפילו לכותי אסור משום עושה בו מלאכה בחול המועד:

וכוכבים מפני שמכנים לתומו עבודת כוכבים והשתא דדוקא בתים הששויים לדירה אכל אינם עשויים לדירה לא גזרו ולכן התיירו להשכיר ארוות ואולרות וכו'ן דשמירת בית דירה אינו אסור אלא מדרבנן דאף בתוך אסן כן בחו"ל לארץ הקלו: **בא"י בעטא אמריסא** אריסותיה קא עבדי. הקשה רבינו יהודה מההיא דתנן בפ"ק דשבת דף י"א. וס) אמר רשב"ג ונהניו היו של בית אכל שהוא נטמנין כלים לכוכבם עובד כוכבים ג' ימים קודם השבת ופליגי אבי' דאמרי התם שמוטר עם השמש אלמלא לית ליה לרשב"ג קבלתא קבלותיה עבדי ומירך לא שסובר שהלכה כן אלא מחמיר בעלמא היה וכן פרש"י לשם אכן שוב הקשה רבינו יהודה דאי' כפרק שני דגי' (דף סז:) דקמשיב ג' דברים שהיו מחמירין בביית ר"ג ככ"ש אמאי לא קא חשיב נמי הא שהרי ר"ג דיננה הוא (א) אביו של (ב) אומרי דעביה לא אריי אלא צמדי ד"ע אכל צמדי דשבת איכא עובא ולפ"ז יחא מה שהקשה ר' אלתנן דאמאי לא קרי' ל' כרשב"ג ביהאי' דשבת דהא אמרינן (ב"ב דף קפד.) כל מקום ששנה רשב"ג במשמעיה הלכה כמותו אלא לאתריס דאי לא היה מחמיר אלא לעלמא: **אריסא** אריסותיה קא עבדי. פסק ר"ת הלכה כרשב"ג דאמר אריסא אריסותיה קא עבדי ומתוך כך התייר לישראל שנתן ביתו לעשותו בקבלות לצנות בו אפילו בשבת וק"ו נמי הוא דהשתא אריסות שדה שהלק ישראל משביח במלאכה שרי בקבלות שאין בו שבת לישראל כלל כמה שממרה נכרי לעשות קבלותיו לא כ"ש דימא קבלתא קבלותיה קעבד ועוד הביא ר"ת ראה מההיא דפ"ק דשבת (דף י"ז: וס) ד"ה אין נטמנין דשרי ב"ה ליתן כלים לכוכבם עבודת לעבדן עם השמש ואפי' מידי דפריהיא לה התם דהא היא ברימא דאית ליה בגמרא התם (דף י"ג.) דאסור ליתן נטמנין לתוך הריחים של מים אלא כדי שיטמנו מעבוד יום מוקף לה תלמודא כב"ש אכל לב"ה שרו ואע"פ שמשמעת קול ועוד תניא התם (דף י"ג.) גבי ספינה פוסק עמו ע"מ לנשות רשב"ג אומר אינו לר"ך שהעובד כוכבים לא ייח לעשות קבלותיו בשביל הישראל ולפי זה לר"ך עיון ביהאי' דפ' מי שהפק (מ"ו דף י"ג.) וס) ד"ה אמר דאמר שמואל מקבלי קבלת בתוך התחום אסור כו' אמר רב פפא אפילו חוץ לתחום נמי לא אמרן דשרי אלא היכא דליכא מתא דמקרבא להתם אכל איכא מתא דמקרבא להתם אסור פירוש לפי שיראו בני העיר ומלאכתן כשילכו לשם אמר רב ששם וכו' ליכא מתא דמקרבא נמי לא אמרן דשרי אלא בשבתות וימים טובים דלא שימי אינשי דאולי מדוכתא לרבותא פירוש אז מותר חוץ לתחום ע"י קבלות עובד כוכבים אכל בחו"ל מ דוכתא לרבותא אסור וכו' בחול גמור אלא חול המועד דבכ"ה נקט דלע"ג דלא שכיחי דאולי כולי האי אסור ולפי זה כל מה שאסור לשם אייטו באכל דוקא דבאכל החמירו יותר כדמוכח התם ברש פירקא אמר רב ששם בריה דרב אידי זאת אומרת דברים המותרים בחולו של מועד אסורין בימי אכלו ותניא כוותיה וההוא עובדא דמר וזוטרא דבנו ליה אפדנא כותיה אכלו חוץ לתחום בשבתות ובימים טובים היה ומטעם שהמירנו. עד כאן שיטת ר"ת: ור' יחאן פירש דקבלות דבית אסור והיא דוחה כל ראות ר"ת דמההיא דערות לעבדן אריסא ראה דכיון דההוא תלוש ומלאכה ציד אחרים מותר דאפילו באצילות ככה"ג שרי כמו שפורש דתניא התם (דף י"ג.) היתה מלאכתו ציד אחרים ציבתו לא יעשה ציבת אחר יעשה ויחייב נמי אינה ראה לכאן דהתם (ו) שש החטים לתוך הריחים הם נטמנים ממליהן ולא דמי לעובד כוכבים העושה מלאכה בימים ודומה כמי שישאל מנהו לו לעשות בשבת וגם לא דמי להך דשמירת שדה דשמעתין דלעולם הוא רגילות לקבל שדה באריסות למחלה לשליש ולרביע אכל צננין בית רגילות לשכור מידי יום יום והרואה אינו אומר קבלותיה עבדי אלא שכירי יום ויניחו ועוד דבירושלמי דפ"ק דשבת משמע דקביולת דבית אסור בין באכל בין בשבת והכי איתא התם אומנטי עובדי כוכבים שהיו עושים עם ישראל בתוך ביתו אסור בתוך בתייה מותר אמר ר"ש כן אלעזר כד"א בקביולת אכל בשכיר יום אסור גד"א בתלוש אכל במחומר אסור בעיר אחרת בין כך ובין כך מותר ומהו בין כך ובין כך א"ר אילא בין בתלוש בין במחומר ובכד בקביולת ר"ש כן דיסנא בשם ר' אחא אמר בשבת ובאכל ובעבודת כוכבים הלכה כר"ש כן אלעזר אלמלא פסיק הלכה כר"ש כן אלעזר דאמר בעירו במחומר דאסור אף בקביולת והוא הדין בתוך התחום ולא מבטא הנין עלמא דאסור אלא אף לפסול האבנים ולתקן הקורות ואפילו רחוק מן החומה ואפילו ציבתו של עובד כוכבים אסור כיון דלגורך מחומר הוא דהא במחומר כה"ג פליגי ופסיק הלכה כר"ש כן אלעזר דאילו לעשות הנין עלמא אפילו רצנן מודו דאסור דברשות ישראל הוא ולא שרו אף תלוש אלא ציבתו של עובד כוכבים כנון כלים לכוכבם שמתקנס ציד עובד כוכבים ואע"פ שהלכה כר"ש כן אלעזר בקביולת מ"מ באריסות שדה אין הלכה כמותו אלא כרשב"ג דהא סתם לן תנא דמתני' כוותיה והטעם מפרש דאריסא אריסותיה קא עבדי ור"ת אע"פ שהקל בקביולת החמיר על עלמא וכשננה צימו לו הניח עבדי כוכבים לנשות בשבת אף על פי שהיו עושים בקבלות והר"ם היה נוהג טעם דלהי מותר באריסות שדה דכיון שאינו נוטל מעות ששכרו אלא נוטל בגוף הקרקע דמי לזאתא אכל בקבלות דבית שנטול מעות ששכרו לא היו כשומך ואסור וזה"ל הכא דמרתך אסור דאריסותא למרתך לא עבדי אינשי דכיון שנטול מעות ששכרו ולא שייך ליתול זה בגוף המרתך אסור ולפ"ז יש להתיר להשכיר ריחים לעובד כוכבים היכא שנטול בקמח לפי חלקו ואינו נוטל מעות דהוי כמו שותפין ומסקנא דשמעתא שמעינן מהא דקבלת תלוש אינו מותר אלא בתוך ביתו של עובד כוכבים אכל במחומר אינו מותר אלא חוץ לתחום אכל חוץ לתחום אסור: **אבל** יעובד כוכבים באי שרי. תימה מאי קא דייק אלמלא נקט כותי וכו' לעובד כוכבים ו"ל דמשמע ליה מדשנך עובד כוכבים דמיייר ביה רשב"ג ומתני' ונקט כותי דוקא קמני ע"ל דס"ל דקבר דעובד כוכבים שרי מדאיירי בכותי דאי בעובד כוכבים אסור לשמעינן עובד כוכבים דלית ביה אלא חדא דנקראת על שמו וכו' כותי דאית ביה תרתי דאית ביה נמי לפני עור כדאמרינן בסמוך עוד פירש הר"ר אלתנן דייק מתתני' דשריא שדהו לעובד כוכבים וליכא מחל דפליגי ומתני' שדהו נמי דקאמר לעיל גבי מילתיה דרבן שמעון כן גמליאל אכל שדהו לעובד כוכבים שרי דללא אמלתיה דייק דהא דנקט מרתך במילתיה איכא למימר דדוקא מרתך אכל אפילו לכותי אסור משום עושה בו מלאכה בחול המועד: